

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității art.11 alin.(3) și (4)
din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 "Cu privire la statutul
 judecătorului"*, cu modificările și completările ulterioare,**
și art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 "Cu
privire la Consiliul Superior al Magistraturii"* în redacția**
Legii nr.373-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la modificarea
și completarea unor acte legislative"****

Nr.9 din 27.05.2003

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.123-125/11 din 20.06.2003

* * *

*M.O., 1995, nr.59-60, art.664.

**M.O., 2001, nr.129, art.926; 2003, nr.67-69, art.293.

***M.O., 1996, nr.64, art.641.

****M.O., 2001, nr.129, art.926.

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Victor PUȘCAȘ - președinte

Mircea IUGA - judecător

Constantin LOZOVANU - judecător

Dumitru PULBERE - judecător

Elena SAFALERU - judecător-raportor

Ion VASILATI - judecător

cu participarea Maiei Țurcan, grefier, Bogdan Ciubotaru și Gheorghe Susarenco, reprezentanții autorilor sesizării, Ion Mîțu, reprezentantul permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională, în lipsa autorilor sesizării legal citați Iurie Roșca, Vlad Cubreacov și Ștefan Secăreanu, deputați în Parlament, conducîndu-se după art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.4 alin.(1) lit.a) și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 "Cu privire la statutul judecătorului", cu modificările și completările ulterioare, și art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 "Cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii" în redacția Legii nr.373-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative".

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea deputaților în Parlament Iurie Roșca, Vlad Cubreacov și Ștefan Secăreanu, depusă la 22 ianuarie 2003, în conformitate cu art.24 și 25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 alin.(1) lit.g) și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 4 februarie 2003 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond.

În procesul examinării preliminare au fost solicitate puncte de vedere Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Consiliului Superior al Magistraturii, Curții Supreme de Justiție, Procuraturii Generale, Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Institutului de Filozofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Asociației Judecătorilor din Republica Moldova.

Examinînd materialele dosarului, audiînd informația prezentată de judecătorul-raportor, argumentele expuse de participanții la proces, Curtea Constituțională

a constatat:

1. La 19 iulie 2001 Parlamentul a adoptat Legea nr.373-XV "Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative" (în continuare - Legea nr.373-XV).

Prin această lege au fost modificate și completate un șir de legi care vizează organizarea judecătorească, inclusiv Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 "Cu privire la statutul judecătorului" (în continuare - Legea nr.544-XIII) și Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 "Cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii" (în continuare - Legea nr.947-XIII).

Astfel, art.11 (Numirea judecătorilor în funcție) din Legea nr.544-XIII a fost completat cu două alineate noi, (3) și (4), cu următorul cuprins:

"(3) În cazul în care candidatura propusă pentru numirea în funcție a judecătorului este respinsă de Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament, Consiliul Superior al Magistraturii, la apariția unor circumstanțe noi în favoarea candidatului, este în drept să propună în mod repetat aceeași candidatură.

(4) Respingerea, inclusiv respingerea repetată, de către Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de către Parlament a candidaturii propuse pentru numirea în funcție a judecătorului servește temei pentru înaintarea de către Consiliul Superior al Magistraturii a propunerii de eliberare din funcție a acestuia".

Prin aceeași lege, art.19 alin.(4) (Propunerea pentru numirea în funcția de judecător, de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești) din Legea nr.947-XIII a fost expus într-o nouă redacție, care stipulează că, în cazul în care Președintele Republicii Moldova sau după caz, Parlamentul respinge candidatura propusă, Consiliul Superior al Magistraturii poate propune aceeași sau altă candidatură pentru funcția vacantă în condițiile art.11 al Legii cu privire la statutul judecătorului.

2. Solicitînd controlul constituționalității art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII și art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII, ambele în redacția Legii nr.373-XV, autorii sesizării opinează că propunerea Consiliului Superior al Magistraturii de numire în funcția de judecător, de președinte sau vicepreședinte al instanței judecătorești, fiind adoptată de organul de autoadministrare judecătorească în exercitarea atribuțiilor sale, prevăzute de art.123 din Constituție, exprimînd voința și competența autorității judecătorești în administrarea sistemului judecătorec, este un act al puterii de stat, care nu poate fi respins de către Președintele Republicii Moldova sau de către Parlament.

După părerea autorilor sesizării, de competența Președintelui Republicii Moldova și a Parlamentului ține numai oficializarea actului de numire în funcție a judecătorului la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Autorii sesizării consideră, de asemenea, că obligarea Consiliului Superior al Magistraturii să se conformeze refuzului exprimat de Președintele Republicii Moldova sau de Parlament de a numi sau a promova judecătorul și, în baza acestui refuz, să propună Președintelui Republicii Moldova sau Parlamentului eliberarea judecătorului din funcție subminează dreptul exclusiv al puterii judecătorești, reprezentată de Consiliul Superior al Magistraturii, deoarece responsabilitatea pentru buna organizare și funcționare a sistemului judecătorec și garantarea independenței autorității judecătorești revine Consiliului Superior al Magistraturii, și nu Președintelui

Republicii Moldova sau Parlamentului. Tot Consiliului Superior al Magistraturii îi revine sarcina exercitării autoadministrării judecătorești.

De asemenea, în sesizare se susține că aplicarea dispozițiilor legale contestate permite Președintelui Republicii Moldova și Parlamentului să respingă candidaturile propuse de Consiliul Superior al Magistraturii fără nici o motivare, în condiții de intransparență totală.

În opinia grupului de deputați, aplicarea art.11 alin.(3) și (4) din Legea cu privire la statutul judecătorilor și art.19 alin.(4) din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii conduce la încălcarea flagrantă a art.26 alin.(1) și (2) din Constituție, care garantează oricărei persoane, inclusiv judecătorului, dreptul la apărare, precum și a art.116 alin.(2) și (4) și art.123 alin.(1) din Constituție.

În sprijinul sesizării autorii invocă de asemenea Recomandarea nr.R(94)12 "Despre independența, eficacitatea și rolul judecătorului", adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 13 octombrie 1994, care conține o prevedere similară celei constituționale cuprinse în art.116 din Constituția Republicii Moldova.

3. La 21 martie 2003 Parlamentul a adoptat Legea nr.140-XV "Pentru modificarea articolului 11 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului", expunând alin.(4) în următoarea redacție:

"Respingerea, inclusiv respingerea repetată, de către Președintele Republicii Moldova a candidaturii propuse pentru numirea în funcția de judecător pînă la atingerea plafonului de vîrstă servește temei pentru înaintarea de către Consiliul Superior al Magistraturii a propunerii de eliberare din funcție a acestuia".

Astfel, din alin.(4) s-a exclus sintagma "sau, după caz, de către Parlament" și s-a adăugat sintagma "pînă la atingerea plafonului de vîrstă".

Ca urmare a acestor modificări, la 22 aprilie 2003 autorii sesizării au completat sesizarea din 22 ianuarie 2003 și au solicitat controlul constituționalității art.11 alin.(4) din Legea cu privire la statutul judecătorului în redacția Legii nr.140-XV din 21 martie 2003, invocînd argumentele expuse în sesizarea de bază.

Din analiza prevederilor art.11 alin.(4) din Legea nr.544-XIII în redacția nouă rezultă că obiectul sesizării în această parte a rămas în esență neschimbat. Curtea a decis să accepte spre examinare completarea la sesizare.

4. Raportînd prevederile legale contestate la dispozițiile Legii Supreme, la actele internaționale și la legislația internă în domeniu, Curtea Constituțională reține următoarele.

Conform Constituției (art.16), respectarea și ocrotirea persoanei în Republica Moldova constituie o îndatorire primordială a statului, o atribuție inalienabilă a tuturor ramurilor puterii în stat.

În mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță constituie buna funcționare a autorității judecătorești, astfel încît să se asigure oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime (art.20 alin.(1) din Constituție).

Însă protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești, în special a judecătorilor. Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești, reglementarea constituțională a limitelor și principiilor activității sale.

Dispozițiile constituționale privind separația puterilor în

legislativă, executivă și judecătorească (art.6), privind independența, imparțialitatea și inamovibilitatea judecătorilor instanțelor judecătorești (art.116 alin.(1), privind stabilirea prin lege organică a organizării instanțelor judecătorești, a competenței acestora și procedurii de judecată (art.115 alin.(4)) definesc statutul juridic al judecătorului în Republica Moldova și consacră justiția ca o ramură a puterii în stat independentă și imparțială.

Aceste principii constituționale și-au găsit reflectare în legile Republicii Moldova privind organizarea judecătorească, cu privire la statutul judecătorului, cu privire la Curtea Supremă de Justiție, cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, cu privire la Colegiul de calificare și atestarea judecătorilor, cu privire la Colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor, cu privire la reorganizarea sistemului instanțelor judecătorești, cu privire la punerea în aplicare a articolului 16 din Legea privind organizarea judecătorească. Aceste legi constituie cadrul legal care stabilește sistemul garanțiilor juridice pentru buna desfășurare a activității puterii judecătorești.

Potrivit normelor constituționale, puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească independentă și imparțială, în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri.

5. Puterea judecătorească independentă și imparțială constituie un element fundamental și indispensabil al statutului de drept.

Dispozițiile art.114 și art.116 alin.(1) din Constituție și art.17 din Legea cu privire la statutul judecătorului consacră principiul independenței judecătorilor, fără de care nu se poate vorbi de o activitate autentică de îndeplinire a justiției. Realizarea principiului independenței judecătorului, pus la baza autonomiei autorității judecătorești, se asigură prin procedura de îndeplinire a justiției, modul de numire, suspendare, demisie și eliberare din funcție a judecătorului.

Măsurile de asigurare eficientă a garanțiilor de competență, independență și imparțialitate ale judecătorilor sînt stipulate și în Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorului - un instrument destinat tuturor statelor europene, adoptat în cadrul celei de-a doua reuniuni multilaterale cu privire la statutul judecătorilor din Europa, organizată de Consiliul Europei la 8-10 iulie 1998 la Strasbourg.

Carta Europeană cu privire la Statutul Judecătorilor nu are un statut formal, ea codifică un șir de obiective și principii care sînt consacrate în alte acte juridice internaționale, cum ar fi Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care au forță juridică obligatorie.

Unul din principiile generale ale Cartei (pct.1.3.) stipulează că pentru orice decizie referitoare la selectarea, încadrarea, desemnarea, exercitarea profesiei sau încetarea funcțiilor unui judecător statutul prevede intervenția unei instanțe independente față de puterea executivă și legislativă.

Conform punctului 3.1. al Cartei, decizia de desemnare în funcția de judecător a candidaților selectați și decizia de repartizare într-o anumită instanță judecătorească sînt luate de către instanța independentă menționată în punctul 1.3. sau în baza propunerii, recomandării, avizului, sau cu acordul acestei instanțe.

În Republica Moldova instanța care realizează dispozițiile stipulate în pct.1.3. și pct.3.1. ale Cartei este Consiliul Superior al Magistraturii. Modul de organizare și de funcționare a Consiliului Superior al Magistraturii este reglementat de Constituție și de Legea organică nr.947-XIII.

Consiliul Superior al Magistraturii este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc,

care exercită autoadministrarea judecătorească și este garantul independenței autorității judecătorești.

Consfințind atribuțiile de bază ale acestui organ de autoadministrare judecătorească, Constituția (art.123 alin.(1) statuează că Consiliul Superior al Magistraturii asigură numirea, transferarea, detașarea, promovarea în funcție și aplicarea de măsuri disciplinare față de judecători.

Așadar, Consiliul Superior al Magistraturii, în baza atribuțiilor constituționale, exercită două funcții ce izvorăsc din necesitatea protejării independenței judecătorilor: funcția de a asigura numirea judecătorilor și funcția de a veghea la respectarea principiului inamovibilității judecătorilor.

Pornind de la statutul constituțional-legal al judecătorului, de la calitatea sa de purtător al puterii judecătorești, ținând cont de faptul că independența judecătorului presupune capacitatea sa de a aplica corect legea și de a se caracteriza prin înalte calități morale, legiuitorul a condiționat selectarea, promovarea, desemnarea judecătorului printr-o serie de exigențe obiective privind calificarea, onestitatea, competența și experiența lui de viață.

Asigurând numirea judecătorului, așa cum prevăd dispozițiile Constituției și Legii nr.947-XIII, Consiliul Superior al Magistraturii selectează candidaturile pentru funcția de judecător cu cele mai înalte caracteristici profesionale și morale, prevăzute de lege, și face propuneri Președintelui Republicii Moldova sau, după caz, Parlamentului de numire, promovare, transferare sau eliberare din funcție a judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești, primește jurământul judecătorilor.

După cum s-a menționat, selectarea și desemnarea judecătorilor constituie o premisă importantă a constituirii și asigurării independenței judecătorului.

Potrivit art.116 alin.(2) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

Președinții, vicepreședinții și judecătorii Curții Supreme de Justiție sînt numiți în funcție de Parlament, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Ei trebuie să aibă o vechime în funcția de judecător de cel puțin 10 ani (art.116 alin.(4) din Constituție).

Procedura de numire a judecătorilor în funcție este stipulată în art.11 din Legea nr.544-XIII.

Dispozițiile legale contestate în sesizare (art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII) reglementează doar mecanismul (procedura) de aplicare a dispozițiilor articolului 116 alin.(2) din Constituție în cazul în care candidatura propusă nu întrunește calitățile și condițiile necesare pentru a fi numită în funcția de judecător.

Analiza textuală a dispozițiilor art.116 din Constituție nu denotă obligativitatea Președintelui Republicii Moldova de a se conforma propunerilor Consiliului Superior al Magistraturii. Cu atît mai mult aceste propuneri nu pot fi obligatorii pentru un organ colegial cum este Parlamentul, deoarece fiecare deputat este liber să voteze după propria convingere.

Constituția determină principiile constituirii sistemului judecătoresc și subiecții care participă la acest proces.

Astfel, în virtutea normelor constituționale, la numirea judecătorilor în funcție participă: Consiliul Superior al Magistraturii,

care asigură (pregătește în mod sigur, durabil, garantat) numirea judecătorilor în funcție, validează prin vot propunerile de numire în funcția de judecător și face propuneri Președintelui Republicii Moldova și Parlamentului în vederea desemnării judecătorilor, Președintele Republicii Moldova și Parlamentul, care, în baza atribuțiilor ce le revin, procedează la numirea judecătorilor propuși de către Consiliul Superior al Magistraturii.

Prin mecanismul de selectare și promovare a judecătorilor, de înaintare a propunerilor de numire sau de eliberare din funcție a judecătorilor (în cazul examinării candidaturilor propuse pentru a fi numite în funcția de judecător pînă la atingerea plafonului de vîrstă) Consiliul Superior al Magistraturii participă direct la asigurarea principiului independenței autorității judecătorești. Or, actul de numire sau de eliberare din funcție este emis numai la propunerea organului autoadministrării judecătorești.

Avînd în vedere cele menționate mai sus și reieșind din atribuțiile Consiliului Superior al Magistraturii, Curtea Constituțională apreciază drept constituționale dispozițiile art.11 alin.(3) din Legea nr.544-XIII în redacția Legii nr.373-XV privind dreptul Consiliului Superior al Magistraturii de a propune în mod repetat pentru a fi numită în funcția de judecător candidatura respinsă de Președintele Republicii Moldova sau, după caz, de Parlament, la apariția unor circumstanțe noi în favoarea acesteia, deoarece prin acest drept al Consiliului Superior al Magistraturii se confirmă principiul constituțional al inamovibilității judecătorului, care constituie un factor important în asigurarea independenței și imparțialității acestuia și se realizează principiul constituțional de colaborare a puterilor în stat în exercitarea prerogativelor ce le revin.

Pentru aceleași considerente Curtea apreciază drept constituționale și prevederile art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII, care sînt analogice prevederilor art.11 alin.(3) din Legea nr.544-XIII.

6. Conform dispozițiilor constituționale (art.116 alin.(1) și legale (art.18 alin.(1) din Legea nr.544-XIII), judecătorii instanțelor judecătorești sînt inamovibili potrivit legii pe perioada exercitării funcției inițial pe parcurs de 5 ani, apoi, după desemnare, pînă la atingerea plafonului de vîrstă.

De la regula inamovibilității, expres prevăzută de art.18 alin.(1) din Legea nr.544-XIII, face excepție șirul exhaustiv al cazurilor enumerate în art.25 alin.(1) din aceeași lege, în care judecătorul este eliberat din funcție de organul care l-a numit, la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii. Modul de eliberare din funcție a judecătorului și de contestare a hotărîrilor de eliberare se stabilește de legislație.

După cum s-a menționat, dreptul Președintelui Republicii Moldova de a nu numi în funcția de judecător candidatura propusă de Consiliul Superior al Magistraturii este discreționar. El nu aduce atingere principiilor independenței, imparțialității și inamovibilității judecătorului, deoarece la etapa respectivă persoana respinsă nu deține statutul de judecător, ci este doar propusă pentru a fi numită în funcție pe un termen de 5 ani sau, după expirarea acestui termen, pînă la atingerea plafonului de vîrstă.

Dispozițiile punctului 7 al Cartei Europene privind Statutul Judecătorului statuează că expirarea mandatului exercitat de către judecător o perioadă legal limitată constituie una din condițiile în care judecătorul își încetează definitiv atribuțiile, fără să se impună necesitatea verificării de către o instanță independentă a motivelor încetării exercitării funcției de judecător.

În virtutea relevanței lor aceste dispoziții justifică norma din

Legea nr.544-XIII, conform căreia respingerea, inclusiv respingerea repetată, de către Președintele Republicii Moldova a candidaturii propuse pentru funcția de judecător pînă la atingerea plafonului de vîrstă servește drept temei pentru înaintarea de către Consiliul Superior al Magistraturii a propunerii de eliberare din funcție a acestuia. Această normă este aplicabilă numai judecătorului, mandatul legal limitat al căruia a expirat.

Luînd în considerare faptul că, potrivit Cartei (p.3.3.), decizia prin care se refuză reînnoirea mandatului trebuie să se bazeze pe propunerea, recomandarea, avizul sau acordul unei instanțe independente, legiuitorul a prevăzut în art.11 alin.(4) din lege că decizia definitivă privind neacceptarea candidaturii propuse pentru a fi numită în funcția de judecător pînă la atingerea plafonului de vîrstă, decizie care presupune eliberarea acestuia din funcție în legătură cu expirarea împuternicirilor, se adoptă doar în temeiul propunerii înaintate de către Consiliul Superior al Magistraturii, în conformitate cu art.25 alin.(1) lit.j) și alin.(2) din Legea nr.544-XIII.

Afirmațiile autorilor sesizării despre neconformitatea prevederilor art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII cu dispozițiile art.26 alin.(1) și (2) din Constituție sînt neîntemeiate. Nici Constituția, nici Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevăd restricții atît pentru a candida la funcția de judecător, cît și pentru a se informa asupra motivelor neacceptării candidaturii.

Prevederile art.11 alin.(3) și (4) din Legea cu privire la statutul judecătorului de asemenea nu aduc atingere dreptului la muncă al candidaților neacceptați. Statul este obligat prin Constituție să garanteze oricărei persoane dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, însă statul nu este obligat să asigure accesul cetățenilor săi la o funcție concretă, cum este funcția de judecător.

Curtea nu poate reține de asemenea argumentele reprezentanților autorilor sesizării, expuse în ședință, privind caracterul identic al actului de exercitare de către Președintele Republicii Moldova a atribuțiilor de numire a judecătorilor (art.116), de promulgare a legilor (art.93 alin.(2) și de numire a Guvernului (art.98 alin.(4) din Constituție). În opinia lor, decizia de desemnare a judecătorului trebuie să comporte caracterul unui act de confirmare, Președintele țării nefiind în drept să respingă propunerea Consiliului Superior al Magistraturii.

Curtea relevă că dispozițiile art.93 alin.(2), art.98 alin.(4) și art.116 alin.(2) din Constituție nu învederează un raport de corespondență în sensul atribuit de autorii sesizării, deoarece ele vizează domenii absolut diferite. În plus, legiuitorul constituant a condiționat exercitarea atribuțiilor prevăzute în art.93 și art.98 din Constituție. Astfel, în exercitarea atribuției de promulgare a legilor Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită spre reexaminare Parlamentului. În cazul în care Parlamentul își menține hotărîrea adoptată anterior, Președintele promulgă legea (art.93 alin.(2) din Constituție).

Președintele Republicii Moldova numește Guvernul în baza votului de încredere acordat de Parlament (art.98 alin.(4) din Constituție). Totodată, după cum rezultă din alin.(6), în caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a funcției, Președintele Republicii Moldova revocă și numește, la propunerea Prim-ministrului, pe unii membri ai Guvernului.

Cît privește exercitarea de către Președintele Republicii Moldova a atribuției de numire a judecătorilor (art.116 alin.(2) din Constituție), legiuitorul constituant nu a supus-o unor condiții, fapt ce acordă Președintelui Republicii Moldova dreptul discreționar de a lua o decizie

opțională asupra candidaturii propuse de Consiliul Superior al Magistraturii. Însă Președintele Republicii Moldova nu va proceda la numirea unei candidaturi noi sau la eliberarea din funcție a judecătorului fără să i se fi prezentat propunerea respectivă a Consiliului Superior al Magistraturii, fapt ce-l determină să indice motivele respingerii candidaturii propuse.

Avînd în vedere argumentele enunțate, Curtea Constituțională apreciază că dispozițiile art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII și art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII nu contravin dispozițiilor constituționale și legale în vigoare, precum și normelor internaționale, inclusiv Recomandării nr.R(94)12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei din 13 octombrie 1994.

Pentru considerentele expuse, în temeiul art.140 din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.61, art.62 și art.68 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. Recunoaște constituționale:

- prevederile art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 "Cu privire la statutul judecătorului" în redacția Legii nr.373-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative" și a Legii nr.140-XV din 21 martie 2003 "Pentru modificarea articolului 11 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului";

- prevederile art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII din 19 iulie 1996 "Cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii" în redacția Legii nr.373-XV din 19 iulie 2001 "Cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative".

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

Președintele
Curții Constituționale

Victor PUȘCAȘ

Chișinău, 27 mai 2003.
Nr.9.

OPINIE SEPARATĂ

expusă în temeiul art.27 alin.(5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Hotărîrea Curții Constituționale din 27 mai 2003 au fost recunoscute constituționale prevederile art.11 alin.(3) și (4) din Legea nr.544-XIII "Cu privire la statutul judecătorului" și art.19 alin.(4) din Legea nr.947-XIII "Cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii".

Consider neîntemeiată decizia Curții pentru următoarele considerente. În temeiul art.6 din Constituție, principiul fundamental al organizării și funcționării aparatului de stat constituie separația celor trei puteri: legislativă, executivă și judecătorească. Acest principiu presupune că fiecare autoritate are un domeniu special și separat, decupat în putere publică, înzestrată cu arme defensive în raport cu celelalte puteri. Fiecare dintre aceste autorități este investită cu anumite prerogative, nici una dintre ele neavînd posibilitatea de a uzurpa atribuțiile celelalte.

Reliefînd importanța acestui principiu universal, Curtea însă dă o

interpretare eronată conlucrării puterilor legislativă, executivă și judecătorească și exercitării de către ele a prerogativelor ce le revin, reducând rolul Consiliului Superior al Magistraturii, în sensul obiectului sesizării, la selectarea candidaturilor pentru funcția de judecător și calificând dreptul Președintelui țării și al Parlamentului de numire a candidaturilor propuse de Consiliul Superior al Magistraturii și de reînnoire a mandatelor judecătorilor în exercițiu ca un drept discreționar.

Această concluzie, în opinia mea, total eronată, poate fi infirmată prin dispozițiile constituționale, ce privesc raporturile dintre puterea legislativă și puterea executivă, care abordează în esență o situație analogică.

Astfel, art.93 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova statuează că Președintele Republicii Moldova este în drept, în cazul în care are obiecții asupra unei legi, să o trimită, cu obiecțiile sale, în termen de cel mult două săptămâni, spre reexaminare Parlamentului. În cazul în care Parlamentul își menține hotărârea adoptată anterior, Președintele este obligat să promulge legea.

Modalitatea de colaborare a puterilor în stat a fost formulată explicit și prin Hotărârea Curții Constituționale nr.15 din 23 martie 1999, care stipulează că, după acordarea votului de încredere Guvernului de către Parlament, Președintele Republicii Moldova nu este în drept să nu numească Guvernul, fie că este de acord, fie că nu este de acord cu componența nominală a Guvernului, fie pentru alte motive. Or, decizia opțională a Președintelui Republicii Moldova în problema numirii Guvernului, care a primit votul de încredere al Parlamentului, ar fi în contradicție cu prevederile art.98 alin.(4) din Constituție, care îl obligă să emită actul de numire a Guvernului. Neexercitarea atribuțiilor constituționale de către Președintele țării ar conduce în acest caz la încălcarea principiului separației și colaborării puterilor în stat, stipulat de art.6 din Constituție.

În ceea ce privește raporturile dintre puterea executivă și puterea judecătorească, Curtea Constituțională, în hotărârile nr.10 din 4 martie 1997, nr.35 din 1 decembrie 1997 și nr.38 din 15 decembrie 1997, a arătat că fără respectarea principiului independenței judecătorilor, statuat de dispozițiile art.114 și art.116 alin.(1) din Constituție, nu se poate vorbi de o autentică activitate de îndeplinire a justiției. Independența judecătorului presupune, în primul rând, raporturile acestuia cu celelalte autorități publice. De aici rezultă că judecătorii nu se află și nu trebuie să se afle în raporturi de subordonare față de alte autorități publice, indiferent de poziția ierarhică a acestor autorități de stat.

Expresia cea mai elocventă a independenței puterii judecătorești o constituie dispozițiile art.123 din Constituție, care statuează în mod expres și imperativ că asigurarea numirii în funcție, deplasărilor, promovărilor și măsurilor disciplinare față de judecători (implicit asigurarea reînnoirii mandatelor de judecător - n.a.) poate fi dispusă numai de Consiliul Superior al Magistraturii - autoritate de autoadministrare judecătorească, care este garantul independenței judecătorești (similar raporturilor dintre puterea legislativă și puterea executivă - art.93 alin.(2), art.98 alin.(4) din Constituție).

Interpretarea logico-gramaticală a cuvântului "asigură" denotă faptul că el oferă o garanție pentru îndeplinirea unui lucru; face ca îndeplinirea să fie sigură; pregătește ceva în mod sigur, durabil, garantat.

Potrivit art.116 alin.(2) din Constituție, judecătorii instanțelor judecătorești se numesc în funcție de Președintele Republicii Moldova (și nu "pot fi numiți") la propunerea Consiliului Superior al

Magistraturii, în condițiile legii. Judecătorii care au susținut concursul sînt numiți (și nu "pot fi numiți") în funcție pentru prima dată pe un termen de 5 ani. După expirarea termenului de 5 ani, judecătorii vor fi numiți (și nu "pot fi numiți") în funcție pînă la atingerea plafonului de vîrstă, stabilit în condițiile legii.

Această normă are un caracter imperativ ("numește judecătorul" - ca în cazul numirii Guvernului) și executarea ei este obligatorie și nu poate fi subordonată voinței Președintelui țării.

De menționat că șeful statului numește judecătorul după ce candidatura acestuia a fost aprobată de Consiliul Superior al Magistraturii și la propunerea acestuia - unica autoritate de autoadministrare judecătorească, pe lîngă care activează Colegiul de calificare și atestare a judecătorilor (Legea nr.949-XIII din 19.07.96) și Colegiul disciplinar și de răspundere disciplinară a judecătorilor (Legea nr.950-XIII din 19.07.96).

Propriu-zis faptul că judecătorii sînt numiți de către Președintele țării asigură doar inamovibilitatea acestora.

În sprijinul afirmațiilor sale despre caracterul discreționar al dreptului Președintelui țării și al legislativului privind desemnarea candidaturilor propuse de organul suprem al puterii judecătorești, Curtea invocă prevederile pct.1.3.; 3.1.; 3.3 și 7 ale Cartei, dar le dă o interpretare tendențioasă.

Or, contrar afirmațiilor Curții, din dispozițiile menționate ale Cartei rezultă indubitabil că: pentru orice decizie referitoare la selectarea, recrutarea, desemnarea, evaluarea carierei sau încetarea funcției de judecător este necesară intervenția unei instanțe independente față de puterea executivă și cea legislativă (pct.1.3.); în cazul în care procedura de angajare se efectuează pentru o perioadă limitată susceptibilă de reînnoire, decizia definitivă de a nu desemna (angaja) sau de a nu reînnoi angajarea precedentă revine numai organului independent de autoadministrare judecătorească și nu puterii legislative sau executive (pct.3.3.); neangajarea în funcția de judecător sau nereînnoirea angajării precedente în funcția de judecător pot fi efectuate numai cu consimțămîntul și prin decizia organului de autoadministrare judecătorească.

Așadar, aceste dispoziții reliefează ideea că dreptul discreționar la admiterea (angajarea) în funcția de judecător, la reînnoirea mandatului precedent nu revine exponentului executivului sau legislativului, ci organului suprem al puterii judecătorești, care, după cum se menționează pe bună dreptate în hotărîre, asigură numirea în funcția de judecător și reînnoirea mandatului pentru această funcție.

Avînd în vedere enunțurile expuse, sînt neîntemeiate afirmațiile din hotărîre că refuzul Președintelui de a legifera cererea repetată a Consiliului Superior al Magistraturii de desemnare în funcția de judecător sau de înnoire a mandatului precedent, chiar fără explicația acestui refuz, nu aduc atingere spiritului constituționalității prevederilor contestate de autorii sesizării și nu afectează independența judecătorilor. Consider că acest comportament este admisibil numai în cazurile încetării funcției de judecător expres prevăzute de lege (pct.7.1. al Cartei precitate).

În hotărîre se susține că nici Constituția, nici Legea cu privire la statutul judecătorului nu prevăd obligativitatea de a face publice motivele neacceptării (inclusiv repetate - n.a.) a candidatului pentru funcția de judecător sau ale refuzului de a reînnoi mandatul de judecător, deducîndu-se astfel că această omisiune nu contravine Constituției.

În opinia mea, această omisiune, avînd acum și girul Curții Constituționale, contravine prevederilor menționate ale Cartei,

Principiilor de bază cu privire la independența judecătorului, adoptate de ONU (pct.1, 8, 11, 12, 19, 20), Recomandării nr.R(94)12 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

Potrivit hotărîrii, prevederile contestate de autorii sesizării nu contravin dispozițiilor art.26 din Constituție. Consider această concluzie nefondată. Avînd în vedere că atît candidații la funcția de judecător, în privința cărora se solicită reînnoirea mandatului precedent, conform legislației în vigoare, cît și exponenții acestei autorități sînt cetățeni ai acestui stat și, conform art.16, sînt egali în fața legii și a autorităților publice, respingerea de către Președintele Republicii Moldova și Parlament candidaturilor propuse de organul suprem al autoadministrării judecătorești fără expunerea motivelor încalcă dreptul persoanei de a cunoaște învinuirile ce i se aduc, și de a se apăra, învinuiri, remarc, necunoscute atît de candidatul vizat, cît și de Consiliul Superior al Magistraturii, a cărui menire este protejarea independenței judecătorilor.

Pentru considerentele expuse, consider că prevederile contestate sînt neconstituționale.

Judecător

Mircea IUGA

Chișinău, 27 mai 2003.